

Ресми рецензент **Омашев Каирлы Бейсенович** 8D08201 - «Мал шаруашылығы өнімдерін өндіру технологиясы» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін тағайындалуына ұсынылған Орақбаева Айнұр Дюсембекқызының **«Қылшық жүнді құйрықты сарыарқа қой тұқымының (тұқымаралық жаңаарқа типі) төлдерінің еттілігінің қалыптасуы»** диссертациялық жұмысына берілген жазбаша

РЕСМИ РЕЦЕНЗЕНТТІҢ ЖАЗБАША ПІКІРІ

р/н №	Өлшем шарттар	Өлшемшарттарға сәйкестігі (жауап нұсқаларының бірін сызу)	Ресми рецензенттің ұстанымына негіздеме (ескертуді курсивпен көрсету)
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылымды дамытудың басым бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі: 1) диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірін көрсету); 2) диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауын көрсету); 3) диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ҒЫЛЫМ ДАМУЫНЫҢ БАСЫМ БАҒЫТЫНА СӘЙКЕС (бағытын көрсету) келеді.	Орақбаева Айнұр Дюсембекқызының 8D08201 - «Мал шаруашылығы өнімдерін өндіру технологиясы» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін жазылған диссертация ғылымның даму бағыттарына сәйкес ҚР БҒМ ҒФ АР05131896 – «Құйрықты қой тұқымдарының генотипін болжау бойынша заманауи селекциялық әдістерді әзірлеу» жобалары шеңберінде жүзеге асырылған.
2.	Ғылым үшін маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды , ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған .	Докторанттың орындаған ғылыми жұмысы мал шаруашылығы ғылымының дамуына үлес қосады.

			Диссертациялық жұмысты орындау кезінде қойылған міндеттерге сәйкес сарыарқа құйрықты қойының жаңаарқа сүлесінің еттілігінің қалыптасуы кешенді зерттелген. Аналық пен аталық малдарға зоотехникалық сипаттама, жас төлдің өсіп жетілуі мен ет май өнімділігі, сондай-ақ олардың биологиялық ерекшеліктері (қанның морфологиялық және молекулалық-генетикалық көрсеткіштері, әртүрлі бұлшықет талшықтарының диаметрінің өзгеруі, Селекциялық белгілердің арасындағы корреляциялық өзгергіштігі) зерттелді.
3.	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) <u>жоғары</u> ; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған.	Ізденушінің диссертацияны жазу деңгейі жоғары. Диссертацияның әрбір бөлімі өзара байланысқан, алған нәтижелер басқа авторлардың еңбектерімен салыстыра отырып, жан-жақты талдау жасалған. Жұмыстың қорытындысы үйлесім тапқан.
4.	Ішкі бірлік принципі	4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) <u>негізделген</u> ; 2) ішінара негізделген; 3) негізделмеген.	Қазіргі таңда өзекті мәселе қозы етін өндіру, көлемін арттыру ғана емес, сонымен қатар оның сапасын жақсарту, бұл өз кезегінде адам денсаулығы үшін маңызды фактор болып табылады. Осыған байланысты, сарыарқа

			тұқымының жаңаарқа сүлесінің жас төлдерінің еттілігінің қалыптасуы заңдылықтарын зерттеуге арналған диссертациялық жұмыс ғылыми және практикалық тұрғыдан өзекті болып табылады, бұл зерттеудің маңыздылығын айқындайды.
		4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды: 1) <u>айқындайды;</u> 2) ішінара айқындайды; 3) айқындамайды.	Диссертациялық жұмыстың мазмұны тақырыбына сай қойылған және алға қойған міндеттерден туындаған
		4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді: 1) <u>сәйкес келеді;</u> 2) ішінара сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді.	Ғылыми зерттеудің негізгі мақсаты сарыарқа қой тұқымының жаңаарқа сүлесінің төлдерінің еттілігінің қалыптасуын зерттеу диссертация тақырыбымен сәйкес келеді. Осы мақсатқа жету үшін анықталған міндеттер, диссертация тақырыбына толығымен сәйкес келеді.
		4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен ережелері логикалық байланысқан: 1) <u>толық байланысқан;</u> 2) ішінара байланысқан; 3) байланыс жоқ.	Диссертациялық жұмыстың «Кіріспе», «Тақырыпты негіздеу», «Өзіндік зерттеулер», «Зерттеу нәтижелері», «Қорытынды», «Ұсыныстар» атты тараулары және оның бөлімдері бір-бірімен ұштасып, бір логикалық жүйеге жинақталып, өзара толық байланысқан және ғылыми еңбектің міндеттерін шешіп, мақсатына жетуге бағытталған.

		4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған: 1) сыни талдау бар; 2) талдау ішінара жүргізілген; 3) талдау өз пікіріне емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген; 4) талдау жоқ.	Ізденуші өз ғылыми зерттеу нәтижелерін басқа ғалымдармен жарияланған деректермен салыстыра отырып, берген. Диссертациялық жұмысты орындау барысында ізденуші пайдаланған әдістер, қорғауға ұсынылған қағидаттар басқа авторлардың нәтижелерімен салыстырылып талдау жүргізген және сілтемелер жасалған.
5.	Ғылыми жаңашылдық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен ережелер жаңа ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Диссертацияда ұсынылған ғылыми нәтижелер мен қағидаттар жаңа болып табылады.
		5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Диссертациялық жұмыста атқарылған зерттеулердің нәтижелерінің қорытындылары жаңа болып табылады.
		5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Техникалық шешімдер толығымен жаңа және алғаш рет қылшық жүнді кұйрықты сарыарқа қой тұқымының жаңаарқа сүлесінің жас төлдерінің еттілігінің қалыптуы кешенді зерттеліп, оның экономикалық тиімділігі ғылыми тұрғыда дәлелденген.
6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық негізгі қорытындылар ғылыми	Диссертациялық жұмыстың негізгі

		тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген /негізделмеген (qualitative research (қуолитатив ресеч) және өнер және гуманитарлық ғылымдар бойынша даярлық бағыттары үшін).	қорытындылары нәтижелерімен, дәлелдемелермен ғылыми тұрғыда негізделген. Ғылыми-әдістемелік деңгейі заман талабына сай.
7.	Қорғауға шығарылған негізгі ережелер	Әрбір ереже бойынша келесі сұрақтарға жеке жауап беру қажет: 7.1 Ереже дәлелденді ме? 1) <u>дәлелденді</u>; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді; 5) бұл тұжырымда ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес. 7.2 Тривиалды ма? 1) ия; 2) <u>жоқ</u>; 3) бұл тұжырымда ереженің тривиалды екенін тексеру мүмкін емес. 7.3 Жаңа ма? 1) <u>ия</u>; 2) жоқ; 3) бұл тұжырымда ереженің жаңашылдығын тексеру мүмкін емес. 7.4 Қолдану деңгейі: 1) тар; 2) орташа; 3) <u>кең</u> 4) бұл тұжырымда ереженің қолдану деңгейін тексеру мүмкін емес.	7.1 Ізденушінің диссертациялық жұмысының нәтижесінде ережелер: тиісті зерттеу нәтижелдерімен дәлелденген, оны жарияланған жұмыстарынан көруге болады. 7.2 Диссертациялық жұмыс тривиалді емес. 7.3 Жаңа. 7.4 Алынған нәтижелерді қолдану аясы кең.

		7.5 Мақалада дәлелденген бе? 1) <u>ия</u>; 2) жоқ 3) бұл тұжырымда мақаладағы ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.	7.5 Алынған нәтижелері отандық ғылыми басылымдармен қатар, Scopus базасындағы журналда жарияланып, дәлелденген.
8.	Дәйектілік қағидаты. Дереккөздер мен ақпараттың дәйектілігі ұсынылған	8.1 Әдіснаманы таңдау – негізделген немесе әдіснама нақты жазылған: 1) <u>ия</u>; 2) жоқ.	Ия. Методикалық тұрғыдан қарағанда алға қойылған мақсатқа жету үшін ізденуші әдістемелерді дұрыс таңдап алған және әрбір әдіске тиісті сілтемелер келтірілген. Демек, ғылыми нәтижелердің сенімділік дәрежесі жоғары деңгейде.
		8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған: 1) <u>ия</u>; 2) жоқ.	Ия. Диссертациялық жұмыс компьютерлік технологияларды қолдана отырып, 46 кесте, 16 сурет, 8 қосымшасымен безендіріліп сипатталған. Сандық мәліметтер өңделген.
		8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді): 1) <u>ия</u>; 2) жоқ.	Ия. Диссертацияның қорытындылары өзара байланысқан және эксперименттік зерттеулермен дәлелденіп, расталған.

		8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен <u>расталған</u> / ішінара расталған / расталмаған.	Докторант ғылыми әдебиет көздеріне жан-жақты шолу жасап, өз нәтижелерін салыстыра білген және сілтемелермен растаған.
		8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға <u>жеткілікті</u> /жеткіліксіз.	Ізденуші диссертациялық жұмысында 111 ғылыми еңбектерді қолданған. Пайдаланған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті.
9	Практикалық құндылық қағидаты	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы: 1) <u>бар</u> ; 2) жоқ.	Диссертацияның теориялық маңызы бар.
		9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: 1) <u>ия</u> ; 2) жоқ.	Ия. Ізденуші жүргізген зерттеулер нәтижелері ауқымды, жұмыстың практикалық маңызы жоғары.
		9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа ма? 1) <u>толығымен жаңа</u> ; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Докторнаттың құрастырған практикалық ұсыныстары жаңа.
10.	Жазу және ресімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: 1) <u>жоғары</u> ; 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен	Академиялық жазу сапасы - жоғары. Ізденушінің ғылыми зерттеу жұмыстары диссертацияда жалпы талаптарға сай келеді.
11.	Диссертацияға ескертулер	Диссертацияның құндылығын, деңгейін және сапасын төмендетпейтін орфографиялық және стилистикалық қателіктер кездеседі.	
12.	Докторант мақалаларының зерттеу	Докторант мақалаларының зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми деңгейінің мазмұны,	

	тақырыбы бойынша ғылыми деңгейі (диссертация мақалалар сериясы нысанында қорғалған жағдайда ресми рецензенттер докторанттың зерттеу тақырыбы бойынша әр мақаласының ғылыми деңгейін зерделейді)	құрылымы мен сапасы талаптарға сай жазылған. Барлығы 5 ғылыми мақалалары ғылыми жұмыстың жоғары деңгейі мен ғылыми өзіндік көзқарасты көрсетіп айқындайды.
13.	Ресми рецензенттің шешімі (осы Үлгі ереженің 28-тармағына сәйкес)	Орақбаева Айнұр Дюсембекқызының «Қылшық жүнді құйрықты сарыарқа қой тұқымының (тұқымаралық жаңаарқа типі) төлдерінің еттілігінің қалыптасуы» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы ҚР ҒЖБМ Ғылым және жоғары білім саласында сапаны қамтамасыз ету комитетінің талаптарына сәйкес орындалған, толық аяқталған жұмыс және «Дәреже беру» қағидаларының 2-тармағында көрсетілген диссертациялық талаптарына толық сәйкес келеді деп есептеймін және 8D08201 - «Мал шаруашылығы өнімдерін өндіру технологиясы» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін беру туралы шешімді ұсынамын.

Ресми рецензент:

Ауыл шаруашылығы ғылымдарының кандидаты, «Қылшық жүнді (Еділбай, Қазақтың қылшық жүнді құйрықты, Ордабасы, Сары-арқа қылшық жүнді құйрықты) өнімділік бағытындағы қойлардың» Республикалық палатасының Атқарушы директоры

К.Б. Омашев